

Vliv rodičů na volnočasové aktivity dítěte

Karolína Jugasová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Karolína Jugasová**
Osobní číslo: **H160054**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Vliv rodičů na výběr volnočasových aktivit dítěte**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti volného času a výchovy v rodině.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd, 2005, 156 s. ISBN 8073182661.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Romana Divošová

Centrum jazykového vzdělávání

Datum zadání bakalářské práce:

10. ledna 2019

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2019

Ve Zlíně dne 10. ledna 2019

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jákub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.4.2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce, „*Vliv rodičů na výběr volnočasových aktivit dítěte*“ se zabývá ovlivňováním volného času dětí. V teoretické části je vymezen volný čas, výchova mimo vyučování a rodina. V praktické části je cíl zjistit, jaký mají rodiče vliv na volnočasové aktivity dítěte, a také jak děti tráví svůj volný čas.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, děti, rodina, výchova

ABSTRACT

Thesis, „*Influence of Parents on the Choice of Leisure Activities*“ deal with influencing of children's free time. In the theoretical part are defined the free time, out of school education and family. The aim of practical part is to find out how parents influence the child's free time, activities and how children spend their free time.

Keywords: leisuretime, leisure time activities, child, family, education

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Romaně Divošové za vstřícný přístup a odborné rady, které mi poskytla při vedení mé bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala mé rodině za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VOLNÝ ČAS.....	11
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ VOLNÉHO ČASU.....	12
1.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU	13
1.3 RŮZNÉ POHLEDY NA VOLNÝ ČAS	15
2 VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ.....	17
2.1 VYMEZENÍ POJMU VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ	17
2.2 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ	17
2.3 POŽADAVKY NA REALIZACI VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ	19
2.4 INSTITUCE PRO VÝCHOVU A VZDĚLÁVÁNÍ MIMO VYUČOVÁNÍ	21
3 RODINA.....	23
3.1 FUNKCE RODINY.....	23
3.2 PORUCHY RODINY	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 VLIV RODINY NA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	27
4.1 VYMEZENÍ PŘEDMĚTU VÝZKUMU	27
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A STANOVENÉ HYPOTÉZY	27
4.3 METODA SBĚRU DAT	28
4.4 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU	28
4.5 ANALÝZA DAT.....	28
4.6 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	37
4.7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	41
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	43
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	45
SEZNAM TABULEK.....	46
SEZNAM GRAFŮ	47

ÚVOD

Volný čas je v dnešní době opravdu důležitou součástí našich životů. Pod pojmem „volný čas“ si každý z nás představí něco jiného, něco, co rád dělá, ale ne všichni dokážou svůj volný čas využít tak, aby byl kvalitní a smysluplný. U dětí jsou tyto chvíle hlavním formujícím a ovlivňujícím parametrem. V případě nenaplnění volného času může docházet k jevům, které jsou nežádoucí. Z těchto důvodů je nutné děti vést k zájmům, které je budou intenzivně rozvíjet a posouvat v určitých částech života. Rodinná role je tady opravdu důležitá, pro dítě je nenahraditelná a velmi těžko postradatelná. Proto chci prozkoumat tuto oblast hlouběji.

Tato práce se v teoretické části zabývá problematikou volného času, jeho funkcemi a různými pohledy na volný čas. Také se zaměřuje na výchovu mimo vyučování, její funkce a požadavky. Najdeme zde také definici rodiny, její funkce a poruchy.

U praktické části se zaměřím na provedení výzkumného šetření, který se bude zabývat vlivem rodičů na volnočasové aktivity dětí, hledání spojitostí mezi vzděláním rodičů a tohoto vlivu na výběr a počet volnočasových aktivit. Dále pak, kdo další dokáže ovlivnit dítě při tomto výběru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas lze definovat jako rozmezí v kterém můžeme vykonávat činnosti, které nás vedou k příjemným pocitům a určitému způsobu uspokojení. Tyto chvíle jsou vyjimečné i tím, že nejsme nuceni vykonávat činnosti námi nepříjemné.

Dle Pávkové „*Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění*“ (J. Pávková, 2002)

Průcha definuje volný čas jako „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)*. (Jan Průcha, 2003)

Další možným názvem volného času je tzv. čas povolný. Hraniční činnosti, které vznikají na rozhraní času povinného a vázaného jsou aktivity, jejichž cílem je přinášet radost, ale i v tentýž moment generovat praktický užitek jakožto kutilství, ruční práce, zahrádkaření. Vliv a dosah zvolených aktivit ovlivňují a pronikají mezi všechny příslušníky společnosti. Velkou mírou dopomáhají rozvíjet osobnosti, utvářet a formovat společenské vztahy a utvářet jisté předpoklady pro budoucí uplatnění v dospělosti. Volnočasové aktivity jsou pouze dobrovolnou volbou, které svým dosahem celoživotně ovlivňuje celé populace. (Bedřich Hájek, 2008)

Vývoj volného času v minulosti, přítomnosti ani budoucnosti nemůžeme brát jako předem danou cestu „vzhůru za pozitivy“, ale jakožto postupně se odkrývající se otázky, ke kterým se snažíme naleznout odpovědi, u kterých je vždy více možností volby. Vynaložená energie má minimalizovat negativní vlivy působících z celosvětového kontextu nebo vytvářející v samotném volném čase. Onen výsledek pozitivního vlivu volnočasové aktivity není nikdy zaručen, ovšem kladné vyústění má podstatný příspěvek k vývoji osobnosti dětí a mladistvých, jejich občanské odpovědnosti a společenské angažovanosti. Životním křachem, trestním stíháním, osobním vyhořením však velice často vede negativní konec volnočasových aktivit. Tyto aktivity nejsou jediným a podstatným zdrojem vlivu na vývoj osobnosti. Ovšem můžeme hovořit o zdroji důležitém. Každý jedinec má velikost příspěvku do ovlivnění osobnosti volnočasovou aktivitou diferenciatní. Je na rodičích, pěstunech a vlivu okolí, aby děti a mladistvé vedli k prožívání volného času plnohodnotně, aby se stal

nedílnou součástí každodenního života a byl možné si tyto přípravy přenášet do celého života. (Hofbauer, 2004)

Vzhledem k tomu, že děti disponují velkým množstvím volného času, tak je na rodině, jak jej budou trávit. Ovšem i samotná společnost by měla mít zájem o to, aby děti volný čas trávily hodnotně a výchovně. Jenže rodina jakožto hlavní ovlivňující prvek volnočasových aktivit dětí není schopna zaručit či zabezpečit celý rozsah těchto chvil. Je to způsobeno jak nedostatkem času, materiálním vybavením, tak samotnou kvalitou. Další kapitolou je sdružování se ve skupinách vrstevníků v sekci mladistvých. Některé kroky k omezování či rušení institucí jsou nedomyšlené a škodlivé. (J. Pávková, 2002)

1.1 Historický vývoj volného času

Vývoj volnočasové výchovy této doby se odvíjel s různými proměnami práce a možnostmi životního stylu obyvatel vesnic a měst po skončení třicetileté války. Tímto datem lze označit počátek procesu uvolňování života od domova jako současného bydliště, pracoviště i míst pro trávení volného času. 17. století si více zámožnější lidé budovali mimo městské hradby tzv. víkendové domy. Ve větších městech se začaly objevovat první kluby, spolky a společnosti dospělých. První polovina 19. století byla výrazná pro růst lidmi vytvářených míst určené pro bydliště, pracoviště a místa pro trávení volného času.

Na základě rozvoje moderního strojového průmyslu dělníci bojovali o zkrácení pracovní doby, jelikož značná část dne byla pouze a jen o práci, a tvořila tak podstatnou část celého života dospělých a mládeže. Díky tomuto boji bylo docíleno onoho zkracování a vznikl tak prostor pro regeneraci pracovní síly, sebevzdělávání, tvorbě zájmů. I v tomto duchu tak rostl výčet zájmů v sekci hudební, divadelní, tělovýchovné. Pořádaly se různé výlety, slavnosti nebo vznikaly kluby dělnické, zájmové či odborové.

Ve veškerém uvedeném vývoji značnou, až jednoznačnou převahou byla pracovní doba na úkor doby volnočasové. Ovšem postupným vývojem bylo možné tuto převahu obsahově diferencovat, demokratizovat a postupně směřovat k potřebám a zájmům jednotlivcům, různým věkovým a sociálně odlišným skupinám a v neposlední řadě taktéž mládeži. Velkou mírou zásluh v těchto obměnách mají různé spolky dospělých a mládeže, obce, lékaři či osvícení pedagogové, kteří se podíleli na tvorbě nových činností a zařízení. Zprvu byly aktivity vytvářeny výhradně pro dospělé, ovšem i zde došlo k přetvoření pro mládež a děti. K různým zařízením můžeme řadit např. Spolky tělovýchovy a různé sportovní činnosti,

tělocvičny, hřiště atd. Zde se můžeme bavit o organizaci Sokol, která byla založena v roce 1862. S postupným vývojem se utvářely i další aktivity, které již nebyly zaměřeny sportovním charakterem jako například knihovny a loutková divadla. Dalšími z tvůrců aktivit byly například i zařízení dělnických spolků a organizací. Sdružení určené pouze pro mládež a děti vznikaly s jistým důrazem, a tak těmto skupinám vznikal nový prostor pro tvorbu specifického a životního vývoje. Jedním ze vzniklých sdružení mužů a žen bylo anglické YMCA a YWCA, jež vytvořilo i mezinárodní strukturu: Skautské hnutí bylo v počátku 20. století vdené severoamerickým spisovatelem Ernestem Thompsonem Setonem a dále anglickým generálem Robertem Baden-Powellem.

Anglie byla ve vývoji volnočasových činností a zařízení v určitém náskoku před ostatními. Ovšem i v koloniích Francie a Německu vznikly dětské kluby a letní tábory. Silnou ekonomickou a politickou situací západoevropských zemí byl i vliv na vývoj aktivit, a proto i zde vznikal zájem o tuto část života. Střední a východní Evropa byla v tomto ohledu opožděna. Aktivity byly zaměřené pouze na sociální a zdravotní otázky dětí ze sociálně slabých vrstev (dětské útulky, opatrovny, tábory pro sociálně a zdravotně znevýhodněné). Do této sféry musely zasahovat obce a sociální instituce, jelikož stát neměl zájem se do této problematiky výrazným způsobem zapojovat. (J. Pávková, 2002)

1.2 Funkce volného času

Volný čas zastává několik funkcí, které jsou opravdu důležité. V rámci společenských změn ve volném čase se uchylujeme k tomuto rozdělení následujících funkcí.

- *Výchovně-vzdělávací funkce*-dostupný prostor pro výchovu a vzdělávání je volný čas. Ten představuje příležitost pro sbírání množství informací z různých oblastí společenského života, vědy, kultury, techniky, prostřednictvím médií, odborné literatury a účasti na volnočasových aktivitách a akcích. Samotné vzdělávání může být realizováno skupinově nebo taktéž individuálně pomocí konzultací, poradenství, individuální přípravy na soutěže. Jakákoli činnost typu her, tréninků a cvičení zaměřené na výcvikový program umožňuje formovat všelidské kvality, mravní city, hodnotovou orientaci a životní styl. Zaměření a obsah výchovného působení by měl být při-způsobován potřebám a zájmům jednotlivců i výchovným skupinám. Dalšími kritérii pro volbu aktivit jsou například věk, pohlaví, zdravotní stav, regionální zvláštnosti apod.

- *Rekreačně-relaxační funkce* – abychom dodrželi určitým pravidlům formování osobnosti, tak je potřebné dbát psychohygienickým zásadám a zásadám pro udržení fyzického zdraví. Vzhledem k tomu, že v pracovním prostředí či prostředím školském jsme vystavováni stresové zátěži, tak je vhodné do denního programu zařadit prvky, které nám umožní stres odbourávat. K těmto prvkům můžeme řadit například vycházky, výlety, procházky na čerstvém vzduchu, relaxační či rehabilitační cvičení. Ve školách nebo kancelářích, kde dochází k delší době sezení se zařazují tělovýchovné, sportovní i turistické činnosti. Tyto funkce vedou děti ke zdravému vývinu. Děti potřebují nejen organizované činnosti, ale také takové aktivity, které jsou spontánní a vytváří je ve společnosti svých vrstevníků, sourozenců.
- *Sociální funkce*–socializace je proces, v kterém si jedinec adaptuje do sociálního prostředí, snaží se jej poznávat, spolupracovat a stávat se jeho členem. Člověk je bytostí bio-psycho-sociální, a proto potřebuje či vyžaduje žít v neformálních a formálních skupinách. Děti se postupně učí formám společenského chování, sociální komunikaci, budují vztahy a bojují za začlenění se do různých sociálních komunit. U rodin, kde je málo podnětné prostředí a prostředí na úrovni sociální odkázanosti vstupuje jako ovlivnitelný prvek pedagog. Ten má možnosti eliminovat vzniklé nedostatky a nabízet aktivity, kde děti mohou prezentovat své schopnosti, zručnosti, úspěchy, tak aby získaly potřebný sociální status. Takovým způsobem by se dostali do centra pozornosti.
- *Seberealizační funkce* – veškerá volnočasová zájmová činnost dokáže více či méně uspokojovat zájmy, potřeby a seberealizaci. Prvotní a průběžná motivace dopomáhá k vývoji nadání, talentu a vloh. Potřebné sebeuplatnění obsahuje několik aspektů-sebepoznání, sebeformování, autoregulaci, autokultivaci, s osobitým zřetelem na náročnost při plánování. Tato oblast je neustálým procesem. Vybrané aktivity vedou ke spojení s vnitřní harmonií a harmonií venkovního prostředí. Velikost tohoto spojení ovlivňuje vnitřní stabilitu, která je přenášena do všech prováděných činností. Základním předpokladem je rozvoj a kultivace osobnosti.
- *Preventivní funkce* – Stále častěji k ovlivnění dětí a mládeže dochází sociálněpatologických jevech. Aby bylo možné redukovat účinnost těchto jevů, rozpoznávají se různé druhy prevence, které můžeme dělit do tří rovin:

1) *Primární prevence* – tato prevence je vedena pro veškerou populaci se zaměřením na zkoumání vlivu drogové závislosti ve spojení s kriminalitou a důsledky těchto jevů. Vzhle-

dem k tomu, že velkou mírou se shoduje s poruchami socializace, považujeme za významné ovlivňování jedinců prostřednictvím efektivní výchovné skupiny, racionálního využívání volného času a zajímavé zájmové činnosti.

2) *Sekundární prevence*-se specializací na rizikové skupiny a jednotlivce u kterých je předpoklad protispolečenské činnosti.

3) *Terciální prevence*-je to posledním krokem prevence a představuje již samotné léčení, proces resocializace s cílem, zabránit recidivě. Je soustředěno na soc. Pro-středí, odstranění nevhodného chování a příčin (Alica Kavanová, 2005).

1.3 Různé pohledy na volný čas

Z různých pohledů se také můžeme podívat na problematiku volného času.

- *Ekonomické hledisko* – záleží na tom, jak se prostředky, které společnosti vkládaly do zařízení pro volný čas, vrátí a jestli jsou schopny alespoň částečně uhradit náklady. Je dokázáno, že člověk, který je odpočínutý, tak předvádí mnohem lepší pracovní výkony a také příznivěji zvládá pracovní vztahy. Lidé mohou při zájmových činnostech nabývat nové znalosti, které by mohli využít při přeškolení, anebo také v profesi. V této oblasti by se nemělo šetřit, a to z hlediska toho, že náklady na toto vzdělávání se v budoucnosti vyplatí. Prostředky, které lidi investují do zájmových činností, také vypovídají o společenské úrovni.
- *Hledisko sociologického a sociálněpsychologického*–je nutné, aby aktivity ve volném čase byly mapovány kvůli tomu, abychom věděli, jakým způsobem se podílejí na vytváření mezilidských vztahů. Volný čas dětí a mládeže byl již několikrát tématem psychologů, rodičů, pedagogů nebo také kriminalistu. Nesmíme opomenout ani filozofy a sociology. Využití volného času dětí je ovlivněn prostředím. Nejvíce silný vliv má především rodina, protože rodiče jsou často svými dětmi považovány za vzory. Mohou působit jak pozitivně, tak samozřejmě také negativně. Pokud rodiny neplní dobře svoji výchovnou funkci, mohou se projevat tak, že nejeví žádný zájem o to, jak jejich děti tráví volný čas. Subjekty jako výchovná zařízení, školy nebo jiné mohou do jisté míry pomoci, a to kvalitně proškoleným pedagogickým personálem. Ne vždy je tato pomoc účinná a tím pádem se dítě může dostat do sku-

piny, kde je možné, že bude jeho další vývoj ohrožen. Jedinec, který se chce přidat k sociálně závadné skupině, formují vlivy jako například: strádání v citové oblasti, pocit samoty, nezdary ve škole, nuda.

- *Politické hledisko* – stát by neměl zasahovat do primárních specifíků. Jedná se především o to, aby stát se zajímal zejména o pomoc subjektům, které pracují s dětmi a mládeží, aby také připravil pro tuto činnost proškolené vychovatele, pedagogy, dobrovolníky, dále zformovat dospělé jedince ke kladnému postoji vůči dětským aktivitám ve volném čase, hradit a zakládat nové či stávající zařízení. Na možnostech aktivit by se měli podílet veškerí partneři a snažit se zužitkovat státní i obecní zdroje, sponzorské dary a platby účastníků.
- *Zdravotně-hygienický pohled* – tento pohled zkoumá především to, jak přispívat k podpoře zdravého tělesného ducha i k duševnímu vývoji jedince. Pokud jedinec tráví svůj volný čas správně, tak se to projeví na jeho zdravotním stavu. Důležitá je hygiena duševního života, správné uspořádání režimu dne nebo i hygiena prostředí.
- *Pedagogická a psychologická hlediska* – ovlivňování volného času pedagogem by mělo napomáhat v aktivitě dětí a mládeže, dávat jim možnost pro uspokojení jejich potřeb, seberealizaci, pozitivní citové ohlasy, ale dávat jim také dojem jistoty a bezpečí. Je důležité respektovat individuální a věkové potřeby.

2 VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ

Zejména rodina vytváří výchovu mimo vyučování a ta působí na dítě již od jeho narození.

2.1 Vymezení pojmu výchova mimo vyučování

Slovní spojení výchova mimo vyučování je mnohem obsáhlejší, než výchova ve volném čase, nikoliv však co se věku týče. Samozřejmě se týká činností, které jsou ve volném čase normální, jako je třeba relaxace, oddech, zábava, koníčky, ale také do tohoto pojmu spadají i povinnosti dětí, které by se měly soustavně a pečlivě připravovat na výuku. (Bedřich Hájek, 2008)

Podle Pávkové můžeme vymežit výchovu mimo vyučování následovně:

- *probíhá mimo povinné vyučování,*
- *probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,*
- *je institucionálně založená,*
- *uskutečňuje se převážně ve volném čase.*

Důležitou složkou výchovného působení je pedagogické ovlivňování volného času, kam spadá vzdělávání dětí mimo vyučování. Dává možnost jednotlivci k dalšímu rozvíjení jeho schopností, stanovení priorit, k rozumnému trávení volného času. Využití volného času je velmi podstatné pro duševní hygienu, která se může odrážet na pracovních i studijních výsledcích jedince. Plnohodnotné zájmy mohou pozitivně působit na výchovu dětí nebo také na partnerské vztahy.

Adekvátně strávený volný čas se rovněž podílí na prevenci nevhodných způsobů projevu v chování jako je například drogová závislost, gamblerství, agrese, záškoláctví. (J. Pávková, 2002)

2.2 Funkce výchovy mimo vyučování

Výchova v době mimo vyučování by specifická oblast výchovy ve volném čase plní následující funkce

- *Výchovně-vzdělávací funkce* – velmi velký důraz se v dnešní době klade na funkce takzvaně výchovně-vzdělávací, u této funkce pro výchovu mimo vyučování, které

zařítují různé druhy zařízení a institucí, je nutné tyto prerekvizice splňovat podle legislativního vymezení poslání a různých specifických možností, které zařítují různé druhy zařízení a institucí. Tato výchova podléhá záměrnému a cílevědomému formování osobnosti, kdy pomocí vhodně zvolených pedagogických prostředků vede k dosahování reálných cílů. Volnočasová výchova umožňuje kultivovat a uspokojovat potřeby, dále pak rozšiřovat, usměrňovat, uspokojovat a prohlubovat zájmy, rozvíjet a objevovat různé specifické schopnosti vychovávaných jedinců. Pomocí pestrých a zajímavých činností, lze děti a mládež motivovat k žádoucímu využívání volného času, které vede k uvědomění si významu celoživotního vzdělávání a k získání nových vědomostí a dovedností. Volnočasové aktivity, při kterých byl dosažen úspěch nás vedou k uspokojivému pocitu, ke kladnému sebehodnocení a příležitost k nezbytné seberealizaci. Na základě zkušeností ať už kladných nebo negativních si lidé vytváří názor na společnost, život a také na svět kolem nás.

- *Zdravotní funkce* – významnou funkcí je také právě zdravotní funkce, protože všechny aktivity ve volném čase musí podporovat zdravý sociální, duševní a také tělesný vývoj. Je několik různých způsobů pro podporování dobrého zdravotního stavu, jako například osvojení hygienických návyků a jejich následné pěstění (tento návyk je velmi důležitý pro práci s dětmi nebo mládeží, protože tyto návyky nejsou leckdy ani vytvořené). Nejedná se jen o osobní hygienu, ale také o čistotu osobních věcí, oblečení, bot. Určitou roli má také i hygiena prostředí, kde probíhá daný výchovný proces. Mezi další podporu se řadí například bezpečnost práce, zdravé stravovací návyky (případně odstraňovat špatné návyky).
- *Sociální funkce* – je několik způsobů, jak lze porozumět sociální funkci ve výchově mimo vyučování. Nejčastější chápání sociální funkce je péče o děti, obstarání bezpečnosti pro ně, jako je například zabezpečení dohledu, kdy dětem skončí vyučování a jejich rodiče jsou stále v zaměstnání. U tohoto způsobu splňují funkci spíše školní zařízení, kde pracují i po skončení vyučování s mladšími žáky (školní družiny). Tuto funkci mohou plnit i jiné subjekty jako ubytovací nebo výchovné (internát, domov mládeže). Další možnost, jak lze pochopit sociální funkci je účast ve

volnočasových skupinách, které se podílí k socializaci jedince. (Bedřich Hájek, 2008)

2.3 Požadavky na realizaci výchovy mimo vyučování

Komplexní pokyny, požadavky a zkušenosti byly zpracovány do několika pedagogických zásad, tak aby při jejich dodržování, vedly k efektivitě pedagogického procesu.

- *zásada soustavnosti, cílevědomosti* – K uskutečnění této zásady pomáhá naplánování, ale tak aby dané plánování vycházelo z odborných poznatků a také ze základů analýzy předešlé zkušenosti. Je stanoven dlouhodobý cíl, a aby se pedagog s účastníky k danému cíli dostali je zapotřebí, aby postupovali dle dílčích kroků.
- *zásada posloupnosti* – jak už napovídá název zásady, tak je potřeba dodržovat určité postupy. Pedagog by měl postupovat od jednoduchého tématu ke složitějšímu, od známého k naprosto neznámému.
- *zásada přiměřenosti* – tato zásada vyzývá pedagoga, aby při volbě aktivit dbal na aktuální stav účastníků, na jejich věk nebo také na jejich jak, mentální tak i fyzickou vyspělost. Protože pokud vybere činnost, která nebude odpovídající věku účastníků, tak je daná aktivita přestane po krátké době bavit a omrzí je. Stejně tak, pokud pedagog zvolí jinou činnost, která není přiměřená, tak se děti začnou nudit a budou se věnovat jiným zájmům, takovým, které si zvolí samostatně, tuto činnost pedagog většinou vyhodnotí jako zlobení.
- *zásada vyzdvihování kladných rysů osobnost*-abychom v jedinci probouzeli, co nejlepší motivaci k další činnosti je potřeba ho ocenit, pochválit.
- *zásada aktivity*-míra zapojení může být odlišná, pedagog určuje a motivuje činnosti, tak aby se všichni mohli účastnit, ale je nutné aby při procesu aktivování byly dodrženy požadavky dobrovolnosti.
- *požadavek pedagogického ovlivňování volného času* – je důležité či dokonce nutné, aby pedagog nabádal děti k racionálnímu využívání volného času. Naplnění volného času může být ovlivněno několika aspekty a to například: pomůckami, dětskými hračkami nebo také může být ovlivněno prostředím. Všechny děti by měly dostat příležitost, aby svůj čas kvalitně vyplnily. V Úmluvě o právech dítěte je i toto právo zakotveno.

- *Požadavek jednoty a specifčnosti vyučování a výchovy mimo vyučování* – jedná se o hromadné realizování výchovného cíle. Tato zásada požaduje kooperaci mezi pedagogy a očekává i eventuální kompenzaci daných oblastí výchovy.
- *Požadavek dobrovolnosti* – tento požadavek představuje dobrovolnou účast mládeže na aktivitách. Pedagogové se snaží, aby vymysleli podmínky a navodili situaci, kdy děti budou rádi a budou přijímat dané aktivity dobrovolně. Požadavek dobrovolnosti je pro děti zásadní.
- *Požadavek aktivity* – očekává se, že děti budou vedeny k aktivní činnosti tím, že se budou podílet na přípravě aktivit také na realizaci a posuzování.
- *Požadavek seberealizace* – v činnostech mimo vyučování je možné, aby uspělo i dítě, které je méně úspěšné ve škole. U požadavku seberealizace se jedná o uspořádání, ve kterém by jedinec mohl zužitkovat své nadání a tím se stát v některé oblasti úspěšný a uznávaný.
- *Požadavek pestrosti a přitažlivosti* – do tohoto požadavku také spadá rekreační a odpočinkové zaměření. Jedná se metody a formy práce, náplň a jejich měnění. Mezi spontánními aktivitami a organizovanými aktivitami by měla být určita balance, také respekt k potřebám a zájmům dětí.
- *Požadavek zajímavosti a zájmovosti* – klade velký důraz na zájmové činnosti, které vytváří opravdu nejvýznamnější část obsahu mimo vyučovací výchovy. Jeden z hlavních úkolů této výchovné části je zdokonalování, vyvolávání, zlepšování zájmů. Zájmové aktivity by měli být různorodé a zajímavé pro děti. Dětské zájmy se samozřejmě s měnícím věkem odlišují.
- *Požadavek citlivosti a citovosti* – pedagogové mají vliv na myšlenkovou složku dítěte, ale také mají vliv na jeho citovost. Daná aktivita by měla v dětech probouzet zejména kladné emocionální prožitky.
- *Požadavek orientace na sociální kontakt* – každý jedinec by měl mít své místo v kolektivu. Také každý jedinec by měl prožívat svůj volný čas s kamarády, s dalšími lidmi.
- *Požadavek efektivity* – hlavní otázka této zásady je ta, jak co nejvíce prospět dětem za pomoci prostředků, které jsou k dispozici (pomocníci, peníze, čas, prostředí). Od tohoto požadavku se očekává, že se bude dosahovat předem stanovených cílů za pomoci adekvátních prostředků.

- *Požadavek kvality a evaluace* – každá instituce, a dokonce i každý vychovatel by se měl jednou za čas zamyslet a vyhodnotit, jestli se jim daří dosáhnout stanovených cílů. Vyhodnocení sebe samotného se nazývá vnitřní evaluace, ale evaluaci, kterou vypracovávají nadřízené orgány se nazývá evaluace vnější. (J. Pávková, 2002)

2.4 Instituce pro výchovu a vzdělávání mimo vyučování

- *Školní družiny a školní kluby* – tyto zařízení jsou považovány za primární podobu výchovy mimo vyučování a o opatrování dětí, kteří mají zaměstnané rodiče. Vychovatelé jsou v každodenním styku se žáky, tím pádem mohou mít určitý vliv na spousty žáků. Vychovatelé jsou kvalifikováni, mají možnost opakovaně komunikovat s rodiči žáků. Školní prostředí je pro žáky dobře známé a žáci mohou uskutečnit veškeré činnosti, které dělají ve volném čase (příprava na výuku, relaxace, zájmová činnost, pohybové činnosti, odpočinkové činnosti). Do školních družin žáci chodí zejména z důvodu, aby byly pod dozorem a měli základní péči, když jsou rodiče žáků ještě v práci, ale do školních klubů chodí děti zejména z vlastní iniciativy. Školní kluby poskytují žákům na výběr několik aktivit, aby si děti mohly vybrat, která aktivita je pro ně nejvhodnější a která by je nejvíce bavila. Školní družiny oproti školním klubům vyžadují větší dohled a mnohem menší míru volnosti. V obou zařízeních jsou žáci vedeni k tomu, aby naplňovali svůj volný čas kvalitně. Vychovatelé se snaží, aby děti přemýšleli samostatně o obsahu činnosti, dává prostor k diskuzi o jejich návrhu programu, snaží se jim ukázat i jinou cestu, aby děti dokázaly samostatně dospět k novým poznatkům. Je také velmi důležité respektovat věk dětí, protože charakteristika dětí 1. a 2. stupně na základní škole je velmi odlišná.
- *Střediska pro volný čas dětí a mládeže* – jedná se o domy dětí a mládeže (dále DDM). DDM se snaží naplňovat funkci výchovně-vzdělávací a také rekreační. Poté jsou také zájmové stanice, které se snaží zaměřit jen na určité zájmové činnosti. Zřizovatelé těchto středisek mohou být církev, obec, soukromý subjekt nebo školský úřad. Je několik činností, které tyto střediska mohou provozovat, a to jsou zájmové činnosti příležitostné, to jsou takové, které zahrnují možnosti příležitostných akcí, které jsou organizované a jsou rekreačního nebo výchovně-vzdělávacího cha-

rakteru. Jedná se například o turnaje, výlety, zájezdy, divadelní představení, exkurze. Tyto činnosti jsou řízeny pedagogem a jsou omezené časově. Dále je pravidelně zájmová činnost, která je uspořádána v zájmových útvarech, jako například kurz, klub, kroužek nebo také soubor. Ve většině těchto případů je na konci školního roku pozvána veřejnost, která se může seznámit s výsledky práce za celý rok. Jedná se například o vystoupení, výstavy, představení.

- *Domovy mládeže* – toto zařízení poskytuje žákům ze středních a vyšších odborných škol stravování, ubytování. Domovy mládeže mohou být samostatné nebo jsou součástí středních škol. V těchto domovech jsou určité vnitřní řády, kde bývá zahrnut i denní režim jako například budíček, snídaně, volný čas, vycházky, večere. Na žáky dohlíží kvalifikovaní vychovatelé. (J. Pávková, 2002)

3 RODINA

V posledních letech se typický pohled na rodinu výrazně změnil. Děti se u nás stále více rodí mimo rodinu, nebo se rodí do rodiny, kde partneři neuzavřeli manželství. Snižuje se také počet dětí v rodině. Otcové děti čím dál více odcházejí na mateřskou dovolenou místo žen. Rodičovství se více plánuje a tím také se posunuje věk prvorodiček. Díky pracovní vytíženosti rodičů se také zkracuje čas, který mohou rodiče trávit se svými dětmi nebo s ostatními členy rodiny. Rozvodem končí zhruba 40% manželství (Josef, 2007)

Průcha definici rodiny vymezuje následovně *„Nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emoční klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury.“*(Jan Průcha, 2003)

Helus uvádí, že *rodina je „jednou ze základních strukturálních složek společnosti a složkou zcela základní, pokud jde o zajišťování péče o děti a mládež, zejména pak o vytváření prvopočátečních předpokladů rozvoje osobnosti v socializačním procesu.“*(Helus, 2007)

Tománek pojem rodina popisuje jako *„Predovšetkým sociálnu skupinu, ktorá je zložená z dvoch ale viacerých osob žijúcich spolu v jednej domácnosti, ktoré sú spojené manželskými, pokrvnými alebo adoptívnymi vzťahmi. Možno ju charakterizovať aj jako primárnu, neformálnu a intímnu sociálnu skupinu a základnú spoločenskú jednotku, ktorá je často považovaná za kolísku ľudstva a výchovy.“*(Tománek, 2013)

3.1 Funkce rodiny

Je několik funkcí, rodiny a u každého autora se počet funkcí mění. Rodina splňuje mnoho funkcí. Často uváděné jsou následující funkce

1. *Bilogicko-reprodukční* – jedna z primárních úloh rodiny je zachování života početím a přivedením na svět lidského jedince. Je důležité si zapamatovat, že ačkoliv lze počít i mi-

mo rodinu, tak plný význam a předpoklad pro splnění ostatních funkcí, jde splnit jen v rodinném prostředí. Tuto funkci je potřeba oddělovat od prostých sexuálních činností. Zřídka bývá označována jako eroticko-reprodukční, díky tomu je zdůrazněna emocionální strana.

2. *Socializační* – Jedná se o funkci, která tvoří jádro pro budoucí výchovné vzory společenského žádoucího chování, jde také o naplnění role otce a role matky v budoucnosti. Příprava k zapojení do společnosti se provádí prostřednictvím rodin. Jako nápomocné výchovně-vzdělávací zařízení vystupuje škola, na kterou se vážou další zařízení. Tato funkce občas někdy slouží i jako ochranná, aby chránila dospívající a děti před negativními sociálně-patologickými jevy.

3. *Výchovná* – „*dítě je oheň, který se má zapálit, ne nádoba, která se má naplnit*“.(Fuller, 2017) Tato funkce pozoruje skutečný zájem o péči o dítě, o dítě celkově a také o jeho výchovu. Jedná se o celkový vývoj osobnosti dítěte dle jeho psychických a fyzických zvláštností. Jde o co nejlepší přípravu dítěte do budoucnosti, takže je potřeba zvolit, co nejlepší a nejadekvátnější výchovnou taktiku. Správná dispozice pro dobrou výchovu je rodina úplná také správné uspořádání života v rodině. Také je důležité, aby rodiče své dítě podporovali, povzbuzovali ho a dali jim dostatek trpělivosti a lásky.

4. *Emocionální* – tato funkce hlídá, aby docházelo k pocitu jistoty, bezpečí také stability a tak dále. Zkoumá citové vazby mezi rodinnými příslušníky. (Kamil Janiš, 2011)

5. *Ekonomická* – „*Rodina je základní ekonomickou jednotkou společnosti*“ (Libor Mojžíš, 1997) . Jedná se o zaopatření rodiny z hlediska ekonomického, Je potřeba se postarat o zajištění chodu domácnosti, o základní biologické potřeby. Do této funkce často spadá i funkce rekreační, kam spadají volnočasové činnosti. (Kamil Janiš, 2011)

3.2 Poruchy rodiny

Všude kolem nás v dnešní době vidíme, že je opravdu náročné splňovat všechny funkce rodiny. Skoro všechny rodiny zažijí nějaký problém, otázka je, jak ho dokážou zvládnout a zdali jsou schopni pokračovat dále jako úplná rodina nebo ne. Podle škály fungování a závažnosti poruch rozdělujeme tyto typy rodin:

- *Funkční rodina* – je taková rodina, která splňuje poměrně dobře veškeré své funkce a je v ní také zajištěn dostatečně kvalitní vývoj dítěte.
- *Problémová rodina* – tato rodina nesplňuje nějakou funkci. Některé funkce mohou být porušeny, ale ne natolik, aby celkový rodinný systém byl v ohrožení. U této rodiny není potřeba aby zasahovali vnější vlivy a není tak ani potřeba danou situaci řešit.
- *Dysfunkční rodina* – u této rodiny jsou poruchy více funkcí a ohrožují tím chod rodiny a vývoj dítěte zejména. Největším problémem je určit hranici, kdy je potřeba se postavit proti rodinném zázemí v zájmu dítěte. Dysfunkční rodina potřebuje vnější pomoc.
- *Afunkční rodina* – rodina, která má funkce vážně narušené, a to na tolik, že ohrožuje dítě v samotné existenci. V těchto případech dochází k odebrání dítěte z tohoto prostředí. Dítě je umístěno do náhradní rodinné péče. (Kamil Janiš, 2011)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VLIV RODINY NA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na provedení výzkumného šetření, konkrétně na jeho popis, průběh a především výsledky. Na základě provedeného pre-testu, který byl proveden kvalitativní metodou, konkrétně formou rozhovoru, respondenti odpovídali jednoslovně, proto jsem se rozhodla pro formu kvantitativní, kdy jsem udělala dotazník, z jehož odpovědí se následně pomocí grafu zjistily výsledky výzkumného šetření.

4.1 Vymezení předmětu výzkumu

Oblast, kterou jsem zkoumala v této bakalářské práci je jaký má vliv rodičů na volnočasové aktivity dětí. Ráda bych zjistila, jestli je možnost najít spojitost ve vlivu rodičů na jejich ratolesti. Také bych ráda věděla, zdali je souvislost mezi vzděláním rodičů při výběru ve volnočasových aktivitách dítěte. Jestli si dítě mohlo vybrat zájmový kroužek samostatně nebo, kdo mu ho vybíral?

4.2 Výzkumné otázky a stanovené hypotézy

Z cíle výzkumného šetření vyplývají tyto výzkumné otázky:

1. Navštěvují děti rodičů s vysokoškolským titulem více zájmové kroužky než děti rodičů se středoškolským vzděláním s maturitou?
2. Navštěvují rodiny s více než jedním dítětem méně kroužků než rodiny s jedním dítětem?
3. Jak velká část dotazovaných rodičů zasahuje dítěti do rozhodnutí při volbě kroužků?
4. Věnují rodiče s vysokoškolským titulem více času než rodiče se střední školou bez maturity?

K uvedeným otázkám jsou formulovány následující hypotézy:

Hypotéza č.1: Děti rodičů s vysokoškolským titulem navštěvují více zájmových kroužků než děti rodičů se středoškolským vzděláním.

Hypotéza č.2: Rodiče s více než jedním dítětem navštěvuje méně kroužků než rodiče s jedním dítětem.

Hypotéza č.3: Rodiče zasahují do rozhodování dětí pro volbu zájmového kroužku.

Hypotéza č.4: Rodiče s vysokoškolským titulem věnují více času dětem než rodiče se střední školou bez maturity.

4.3 Metoda sběru dat

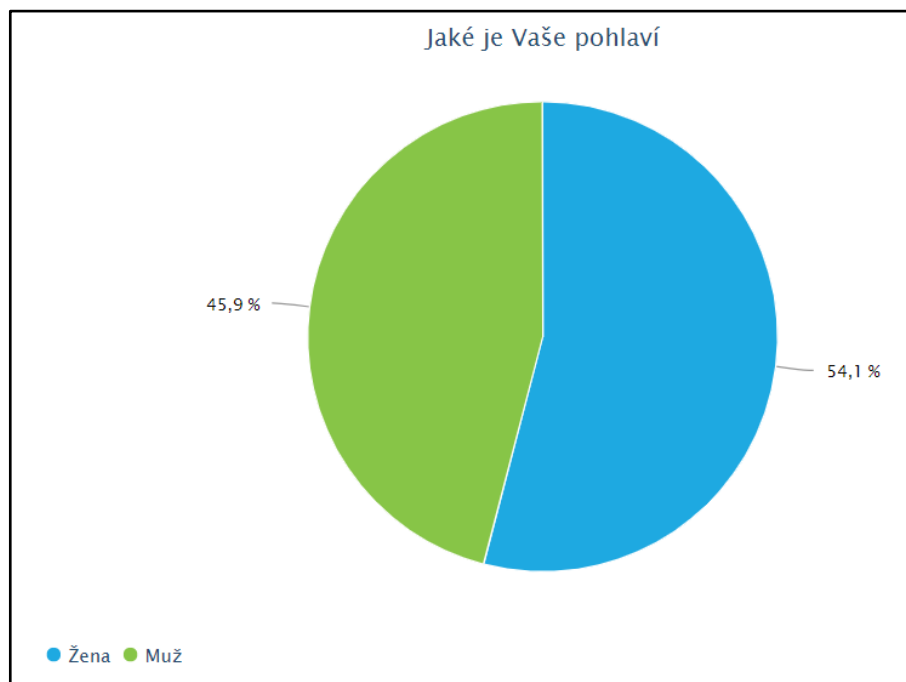
Jako metodu sběru dat jsem zvolila dotazník. Dotazník byl určen pro rodiče a obsahoval jak, otevřené tak i uzavřené otázky.

4.4 Popis výzkumného vzorku

Dotazníky byly elektronicky rozposlány rodičům, které znám a Ti nadále šířili dotazník mezi další rodiče. Počet dotazníků, které jsem konkrétně rozposlala byl 105. Návratnost dotazníků byla v počtu 76. Dva dotazníky jsem byla nucena vyřadit, a to z důvodu nesmyslných odpovědí.

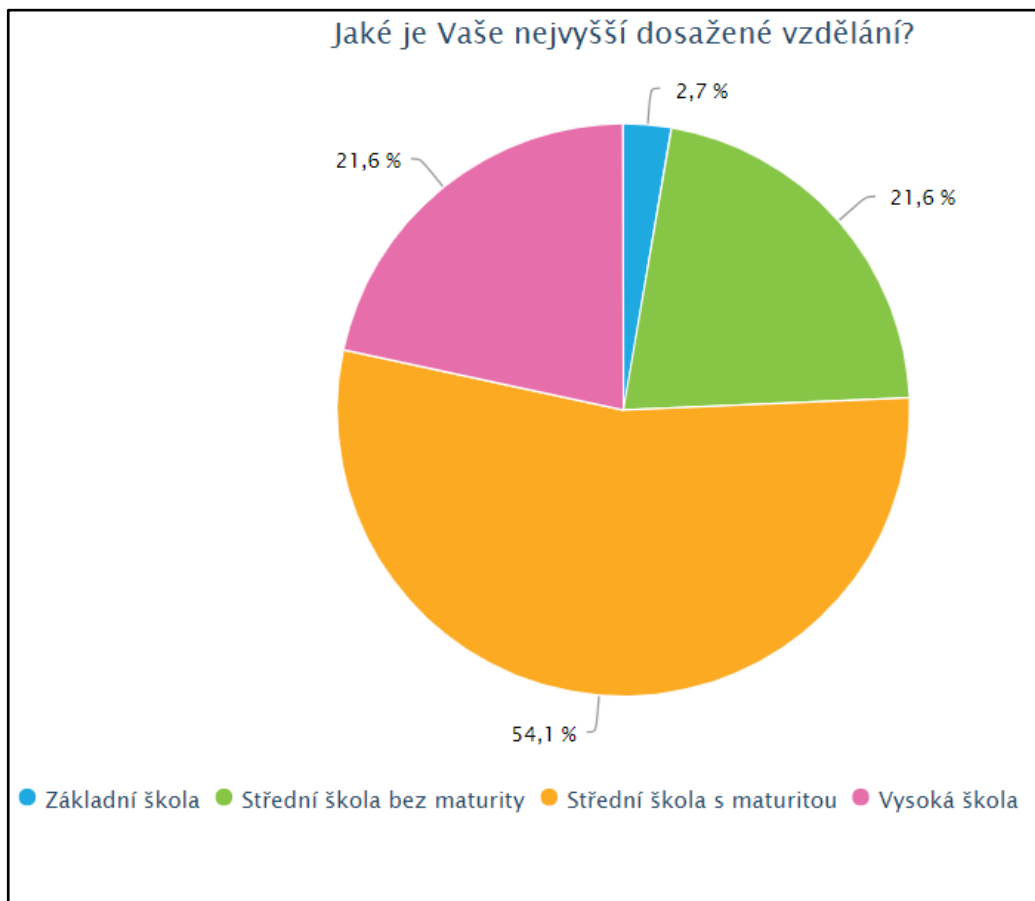
4.5 Analýza dat

Výsledná data byly ve generována do příslušných grafů a jejich výsledky jsou interpretovány v následující analýze.

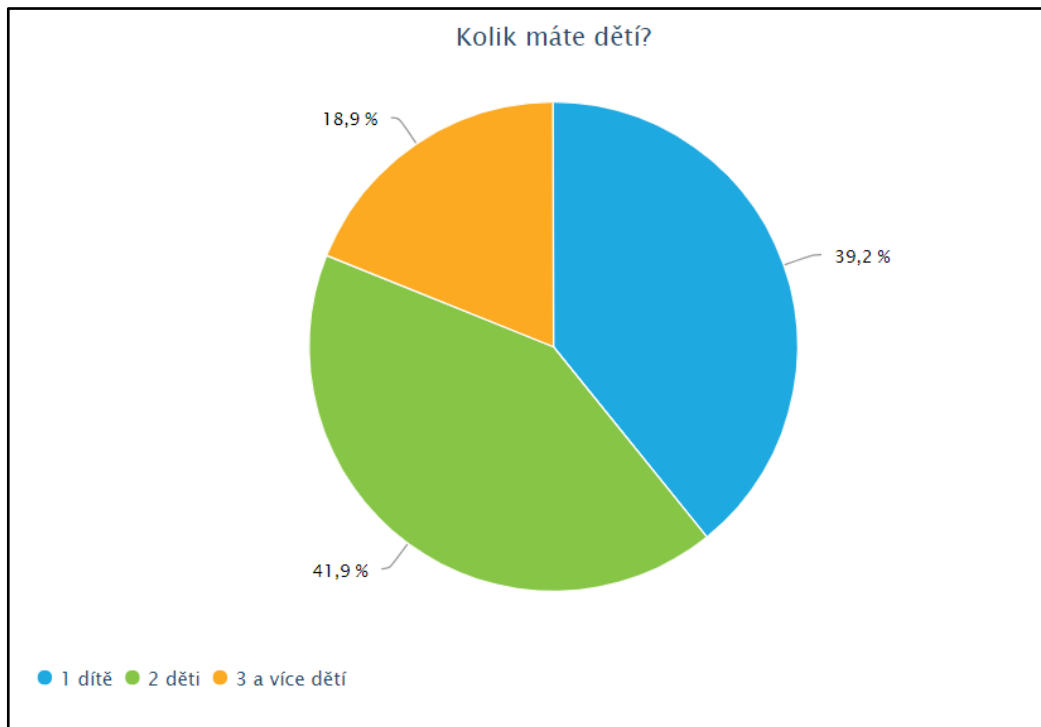
Graf 1: Zastoupení jednotlivých pohlaví v dotazníkovém šetření

Celkový počet respondentů, kteří se zúčastnili tohoto výzkumu je 74. Z uvedeného počtu je 54,1% žen a 45,9% mužů. Z hlediska pohlaví je tedy tento dotazník relativně vyrovnaný.

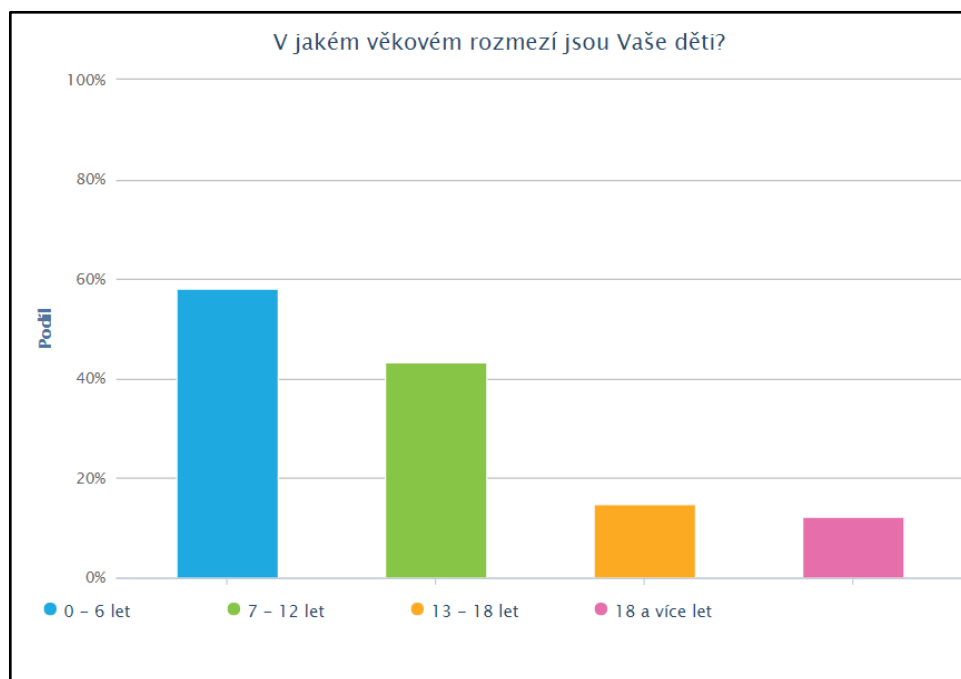
Graf 2: Jaké je nevyšší dosažené vzdělání respondentů

V následujícím grafu vidíme, jaké mají respondenti nejvyšší dosažené vzdělání. Pouhé 2,7% respondentů mají základní školu. Se stejným výsledkem v počtu reagujících respondentů dospěly volby „střední škola bez maturity“ a „vysoká škola“. S tímto vzděláním disponuje v obou případech 16 respondentů, čemuž odpovídá hodnota 21,6%. Největší část tohoto grafu zabírá volba „střední škola s maturitou“, která disponuje více než polovinu (54,1%), čemuž odpovídá 40 respondentů z 74 možných.

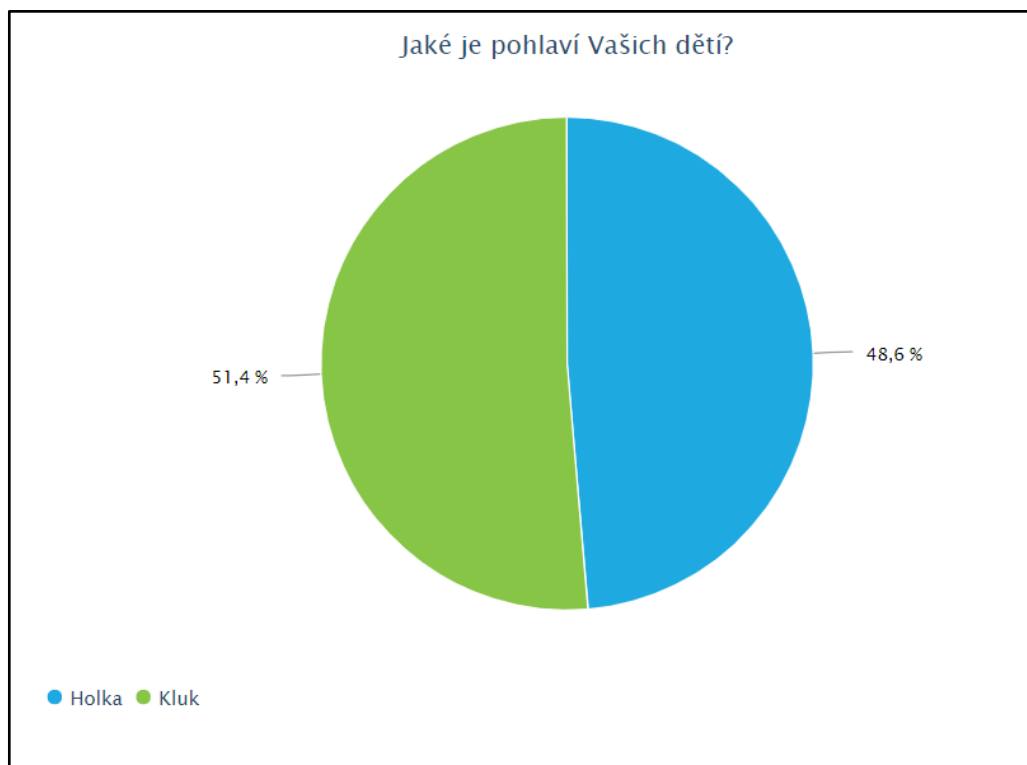
Graf 3: Kolik dětí mají respondenti?

Třetí otázkou zabývající se tento dotazník bylo, kolik mají respondenti dětí. Nejčastější volbou byly „2 děti“, které má 31 oslovených. S blízkou hodnotou k 2 dětem jsou rodiče jednoho potomka, a to v počtu 39,2%. Oslovených s volbou „3 a více dětí“ obsahuje nejméně tázaných, kdy jí disponují 14 respondentů.

Graf 4: Věkové rozpětí dětí respondentů

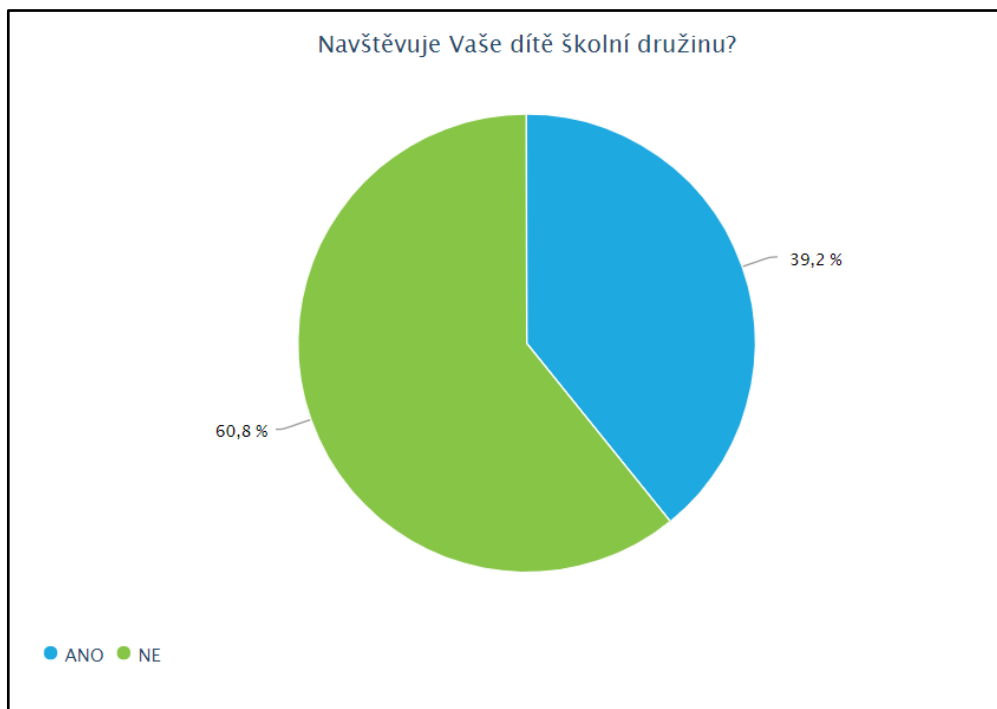
Z hlediska věkového rozpětí dětí respondentů se nejčastěji pohybujeme ve věku do 6ti let, kdy v tomto věku má děti téměř 60% oslovených. Ve věku mezi 7mým až 12tým rokem má děti 32 responzí. 14,9% a 12,2% máji respondenti děti ve věkových hranicích 13-18 let a plnoleté děti.

Graf 5: Jaké je pohlaví Vašich dětí?

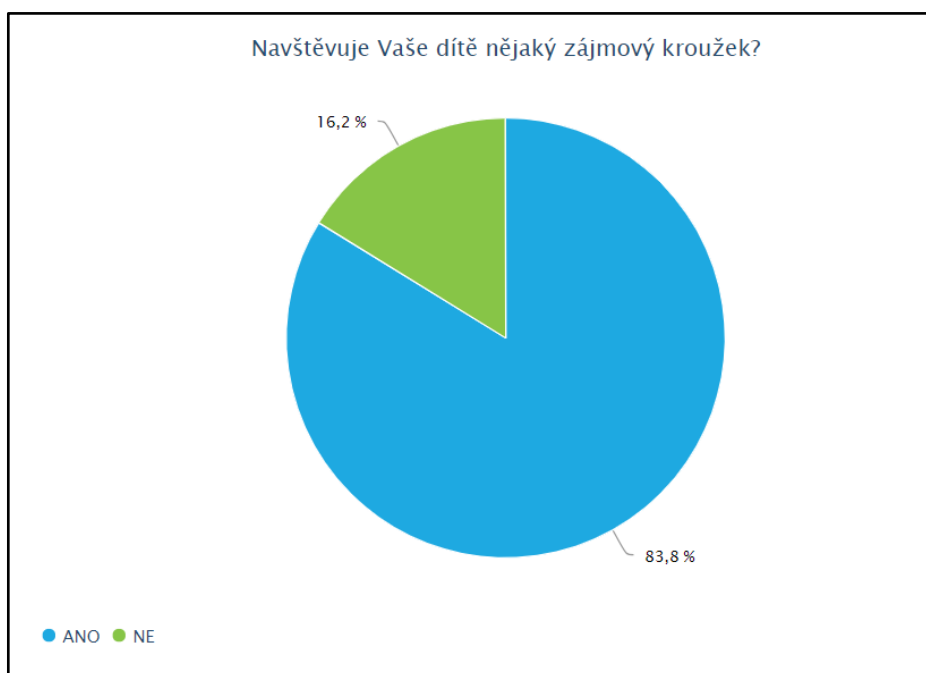
Další ne-méně podstatnou informací v tomto výzkumu je pohlaví dětí. Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že pohlaví dětí je téměř vyrovnané, a to v poměru 51% ku 49%.

Graf č. 6 se zabývá informacemi týkající se navštěvování dětí školní družiny. Toto zařízení, které je určeno pro předškolní a poškolní aktivity navštěvuje více než 60% tázaných. Zbýlých 40% využívá jiných služeb.

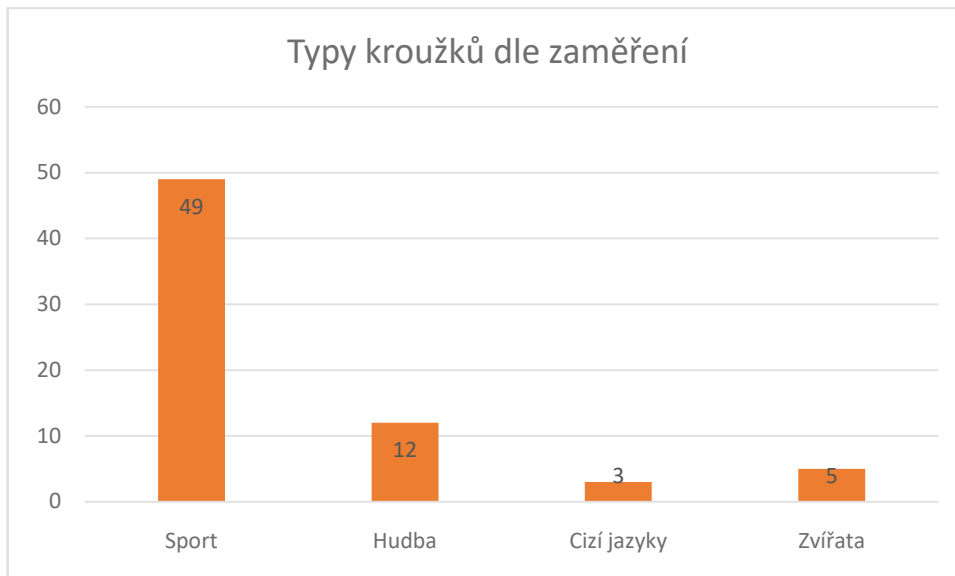

Graf 6: Navštěvuje Vaše dítě školní družinu?

Aby bylo možné dále rozvíjet informace založené na rozvoji dětí vlivem zájmových kroužků či jiných zábavně zaměřených služeb, tak je nezbytné znát jak velká část dětí navštěvuje další zařízení se zájmovými kroužky. Z níže uvedeného grafu je patrné, že většina dětí navštěvuje jakýkoli zájmový kroužek a to v 84%. V tomto případě je očividné, že rodiče volí tuto volbu pro rozvoj.

Graf 7: Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek?

Graf 8: Typy kroužků dle zaměření

Další výzkumnou otázkou bylo zjištění jakého druhu či typu zájmových kroužků děti navštěvují. Vzhledem k tomu, že respondenti typy zájmů vypisovali byly jednotlivé kruhy roztrženy do 4 skupin: Sport, Hudba, Cizí jazyky, Zvířata. Graf 8 jednoznačně vyobrazuje, že nejčastěji voleným kruhem je sportovní aktivita dětí. Druhou pozici zabírá hudba následovaným kruhem „zvířata“ a „cizí jazyky“.

Ne (5x)	Taneční a sportovní kroužky	Pohybové cvičení	Meditace a očistění mysli a duše
občas si myslím že chodí tajně do kroužku jak srát své rodiče!!	Plavání, cvičení	flétna, zpěv, základka hokeje, angličtina	Kroužek mladých Hasičů
Sportovní gymnastika	balet, sportovky, flétnu	Parkur	Fotbal (3x)
Folklor, šachy	Taneční kroužek	Skaut, klavír, fotbal	Americký fotbal (bezkontaktní verze fotbalu, tzv. Flag)
Klavír, gymnastika	Nenavštěvuje	Sokol	Házená
Angličtina, šikovné ruce, plavání, Sokol	Klavír, florbal,	Ruční tvoření	Balet
Sportovní, hra na klavír	Tanec	Plastikový modelář	Hasiče, fotbal
Badatel jednou za 14 dní	Florbal házená	zpěv, klavír	Hasiči, fotbal
Fotbal. Parkur	Bartošův soubor	Nic (2x)	Hasiči, fotbal
Fletna, hazena	MixDance, Zumba, Angličtina, Fly Joga, Kids Jumping	Hokej a plavání (2x)	Jízda na koni, hudebka
Cvičení	Plavání, gymnastiku, jezdecký a krasobruslení, přípravku	fotbal /ve Březnici/ a parkour	Fotbal, hasiči
plavání, mažoretky	Ted' už žádný ale chodili do softbalu a florbalu	Tenisový	Gymnastika-sportovní, zúsklavír, skauti
Housle, sólový zpěv, keramiku, folklorní soubor Slováček, Skaut	hudebku, výtvarku	Florbal	Volejbal, mažoretky, hasič
Sportovní, umělecká škola	Házená, tenis	Jezdectví	Varení, Tanec street dance
kytara, parkour, atletika	tenis	Fotbal, dobrovolný hasiče, ochotnické divadlo...	Tanecnu a kurz korčuľovania
Aerobik (2x)	keramika, gymnastika, aerobik	Skaut, chovatelství	
		jízda na koni, hraní na flétnu	

Obrázek 1: Ukázka vypsání zájmových kroužků

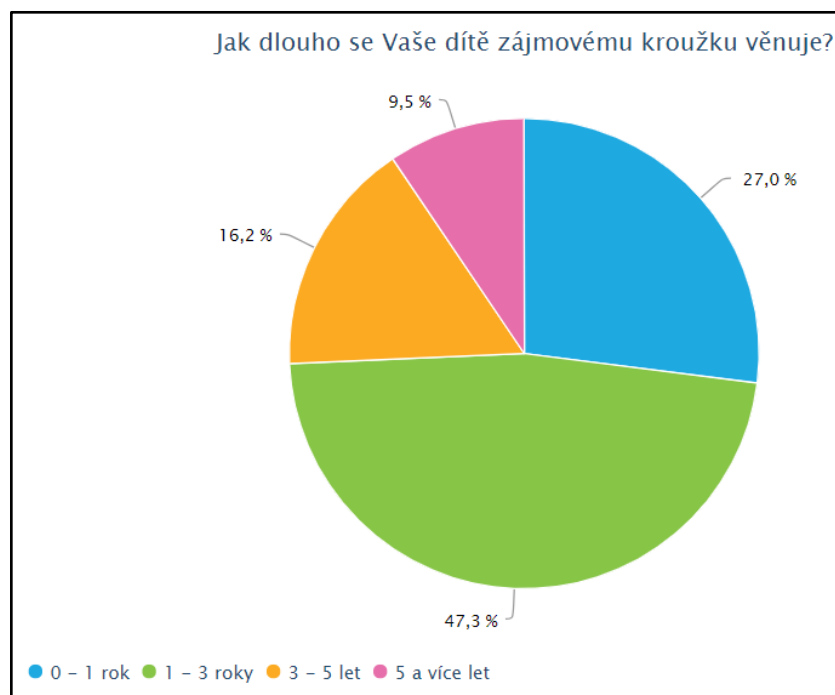
Graf 9: Zájmový kroužek si Vaše dítě vybralo samo?

Graf č. 9 znázorňuje, v kolika případech nechali výběr zájmového kroužku na dětech a v kolika případech jej vybrali oni samotní. V 68% si dítě zájmový kroužek zvolilo podle svého a zbylých 32% vybrali rodiče. Můžeme tedy soudit, že vliv dítěte na výběr volnočasových aktivit je podstatný a není ve většině případů ovlivňován zájmy a předpoklady rodičů.

V případě, že si dítě nevybralo zájmový kroužek samostatně, tak kdo tedy? Na tuto otázku respondenti odpověděli ve většině případů po diskuzi mezi dětmi a rodiči.

Ne (4x)	Dítě samo	Rodiče	Já rodič
Nella	oba rodiče	Rodice	Samo (8x)
rodiče (2x)	Váže se na předchozí otázku	Dieta	s výběrem jsme mu pomáhali
Samo dítě si vybralo	Nechodí	Já (2x)	Maminka
Oba rodiče (2x)	Matka (2x)	Vybralo si samo (2x)	Vybral si ho sám
Tatínek	Otec	Mluvili jsme o tom co zkusit	pomohl jsem z výběrem
Já, otec	Dítě (2x)	Vybrala si je sama.	Tatka
.	Dítě si vybralo samo	Společně s mamkou	Nikdo
Vybrali sami na podnět od kamaradů	Manželka	Angličtinu vybrali rodiče	Syn si vybral sám (2x)
Nikdi	fotbal já - matka, parkour samo	Nic	Sama si vybrala
sama	dcera si vybrala kroužky sama	On sam	Samy
Vybrala si sama	Vybralo samo	samo	Kluk sám
Otec mama ale aj nazor dieta rozhodoval		samo dítě	tatínek

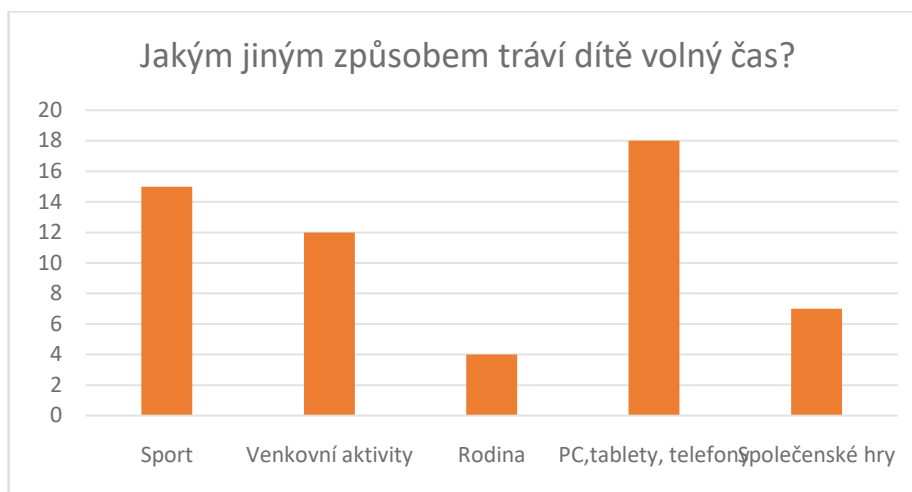
Obrázek 2: Odpovědi na otázku vlivu výběru na zájmový kroužek

Graf 10: Jak dlouho se Vaše dítě zájmovému kroužku věnuje?

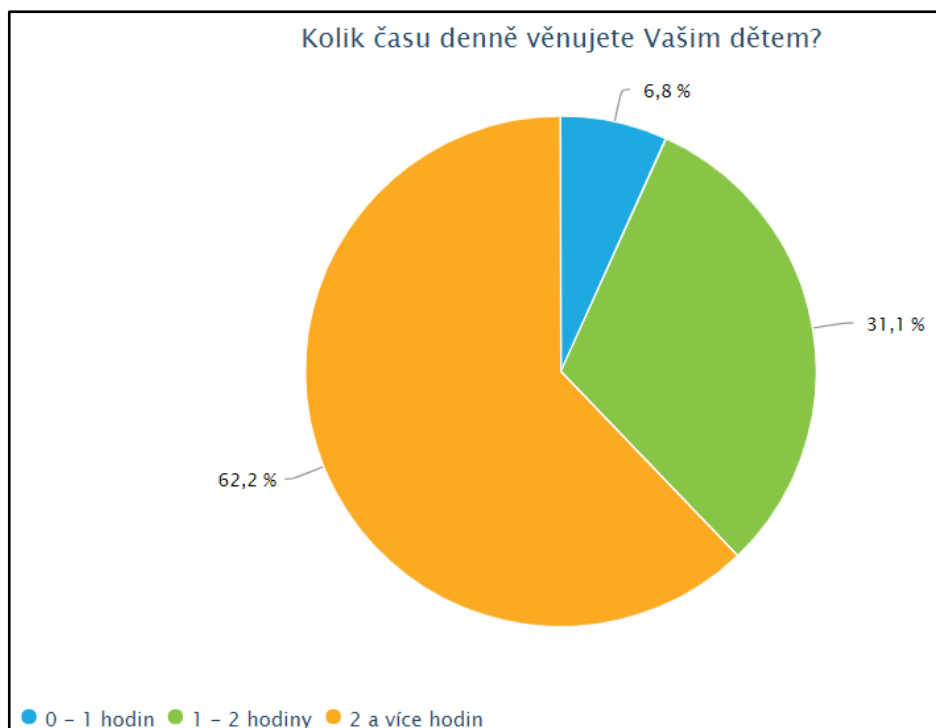
Dlouhodobost a vytrvání u zájmového kroužku bylo další otázkou dotazníku. Vzhledem k tomu, že velice často děti u zvolené aktivity nevytrvávají, tak bylo cílené tento stav zjistit. Z grafu 10 je zřejmé, že největší část grafu zabírá výšeč s obdobím mezi 1 až 3 rokem. Hned druhou pozici zabírá časové rozpětí do jednoho roku. Ve většině případů děti v tomto

období zjišťují, zda je zájmový kroužek dostatečně naplňuje a následně v něm dokáží setrvat po delší období.

Graf 11: Jakým jiným způsobem tráví děti volný čas

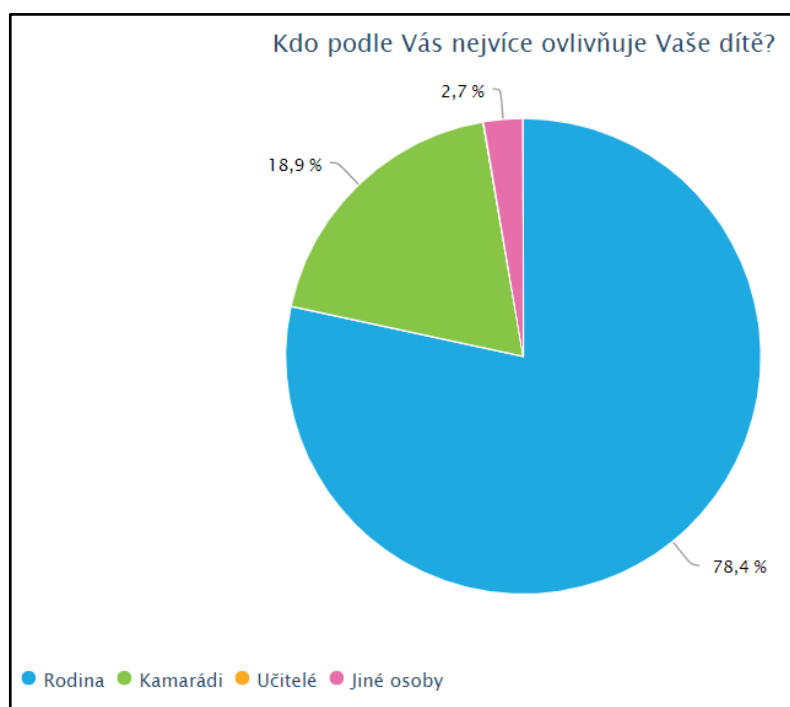
Z výše uvedeného grafu, který se zabývá informacemi ohledně dalších možnostech trávení volného času dětí je očividné, že v dnešní době převládá síla výpočetní techniky v podobě PC, tabletů a mobilních telefonů. Dalšími velice oblíbenými aktivitami jsou různé druhy sportů a jakékoli venkovní aktivity s kamarády.

Graf 12: Kolik času věnujete Vašim dětem?

Další velice zajímavou otázkou zabývající se tento dotazník je „Kolik času denně věnujete Vaším dětem?“ Poté, co se děti vrátí z různých kroužků či činností je potřebné pro rozvoj dětí věnovat další čas. V tomto případě více jak 60% rodin věnuje svým ratolestím 2 a více hodin. U 30% tázaných je toto časové rozpětí mezi jednou a druhou hodinou. Zbýlých 7% věnuje do hodiny svého času.

Vliv na rozvoj dětí může mít více osob než jen samotná rodina, která tvoří hlavní nosnou část tohoto vlivu. Do tohoto okruhu patří kamarádi, učitelé nebo někdo z blízkého okolí. Kamarádi tvoří druhou nejvíce ovlivňující skupinu. Velice zajímavou informací je, že vliv učitelů je v tomto případě mizivý až nulový.

Graf 13: Kdo podle Vás nejvíce ovlivňuje Vaše dítě?

4.6 Vyhodnocení hypotéz

Pro ověření hypotéz byla použita metoda chí-kvadrát.

Vyhodnocení hypotézy č.1

Děti rodičů s vysokoškolským titulem navštěvují více zájmových kroužků než děti rodičů se středoškolským vzděláním.

Abychom mohli použít testovou metodu chí-kvadrát, je potřebné si stanovit alternativní H_A a nulovou hypotézu H_0 .

Alternativní hypotéza H_A : Děti rodičů s vysokoškolským titulem navštěvuje statisticky více zájmových kroužků než děti rodičů s maturitním středoškolským vzděláním.

Nulová hypotéza H_0 : Mezi dětmi, jejichž rodiče mají vysokoškolský titul a dětmi, jejichž rodiče vystudovali střední školu s maturitou není v počtu navštěvovaných zájmových kroužků statisticky významný rozdíl.

Tabulka 1 Pozorované četnosti kroužků

	Počet kroužků					Σ
	1	2	3	4	5	
S vysokoškolským vzděláním	6	9	2	1	1	19
Se středoškolským vzděláním	17	12	3	1	1	34
Σ	23	21	5	2	2	53

Tabulka 2 Očekávané četnosti kroužků

	Počet kroužků					Σ
	1	2	3	4	5	
S vysokoškolským vzděláním	8,25	7,52	1,79	0,72	0,72	19
Se středoškolským vzděláním	14,75	13,47	3,21	1,28	1,28	34
Σ	23	21	5	2	2	53

Tabulka 3 Testová kritéria

	Počet kroužků				
	1	2	3	4	5
S vysokoškolským vzděláním	0.61364	0.29128	0.02464	0.10889	0.10889
Se středoškolským vzděláním	0.34322	0.16042	0.01374	0.06125	0.06125
	G= 1.78721				

Pro hladinu významnosti 5% je kritická hodnota 9,488. Námi vypočítaná hodnota je nižší než uvedená kritická hodnota. Z tohoto důvodu není možné nulovou hypotézu H_0 zamítnout, a proto nemůžeme tvrdit, že děti rodičů s vysokoškolským vzděláním navštěvuje více zájmových kroužků v porovnání s dětmi rodičů se středoškolským vzděláním.

Vyhodnocení hypotézy č.2

Rodiče s více než jedním dítětem navštěvuje méně kroužků než rodiče s jedním dítětem.

Alternativní hypotéza H_A : Dítě, které je v rodině jedináčkem navštěvuje statisticky významně větší počet zájmových kroužků než u dětí, které je více sourozenců.

Nulová hypotéza H_0 : U rodin s jedním dítětem a rodin s více než jedním dítětem není v počtu navštěvovaných kroužků statisticky významný rozdíl.

V tabulce č. 4 můžeme sledovat pozorované četnosti kroužků v daných kritériích. Tabulka 5 vyobrazuje již testové kritéria.

Tabulka 4 Pozorované četnosti kroužků

	Počet kroužků					Σ
	1	2	3	4	5	
S 1 dítětem	14	12	4	0	1	31
S více dětmi	14	18	4	1	3	40
Σ	28	30	8	1	4	71

Tabulka 5 Testová kritéria

	Počet kroužků				
	1	2	3	4	5
S 1 dítětem	0.25761	0.09214	0.073603	0.43662	0.31906
S více dětmi	0.199648	0.071408	0.057042	0.33838	0.247271
	G= 2.092782				

Při zvolené hladině významnosti 5% je kritická hladina 9,488. Z výše uvedených číselných vyjádření je zřejmé, že nulová hypotéza není zamítnuta. Z těchto důvodů můžeme tvrdit, že počet dětí v rodinách nemá vliv na množství navštěvovaných zájmových kroužků.

Vyhodnocení hypotézy č.3

Rodiče zasahují do rozhodování dětí pro volbu zájmového kroužku.

Vzhledem k tomu, že jsme se touto otázkou zabývali v podkapitole 4.5, kde je uvedeno, že si děti téměř v 70% případů vybírá kroužek samostatně, tak lze soudit, že je hypotéza vyvrácena. Rodiče rozhodují pouze ve 32%.

Vyhodnocení hypotézy č.4

Rodiče s vysokoškolským titulem věnují více času dětem než rodiče se střední školou bez maturity.

Alternativní hypotéza H_A : Rodiče, jejichž vzdělání je ukončeno vysokou škole tráví statisticky významně více času s dětmi než-li rodiče se střední školou bez maturity.

Nulová hypotéza H_0 : Rodiče se střední školou bez maturity tráví statisticky podobný počet hodin s dětmi jako rodiče s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 6 Pozorované hodiny s dětmi

	Počet hodin			Σ
	0-1	1-2	2 a více	
Střední škola bez maturity	1	2	13	16
Vysoká škola	0	6	9	15
Σ	1	8	22	31

Tabulka 7 Testová kritéria

	Počet kroužků		
	1	2	3
Střední škola bez maturity	0.453629	1.097782	0.238361
Vysoká škola	0.483871	1.170968	0.254252
G=	3.698864		

Opět byla zvolena hladina významnosti 5%. Kritická hladina je za daných podmínek 5,991. Vzhledem k tomu, že vypočítané testové kritérium je 3,698, tak lze tvrdit, že nulovou hypotézu nezamítáme, a proto na počtu hodin strávených s dětmi rodičů s vysokoškolským titulem nebo rodičů se střední školou bez maturity není statisticky významný rozdíl.

4.7 Doporučení pro praxi

Rodiče by měli být inspirací pro své děti, protože oni jsou jedním z hlavních faktorů ovlivňujících volný čas. Tato bakalářská práce by mohla nabádat rodiče k tomu, aby společný volný čas trávili ve větším měřítku a poskytli jim tak kvalitní podněty k jejich vývoji.

ZÁVĚR

Teoretická část této bakalářské práce se zabývá vymezením stěžejních pojmů ke vztahu, které se týkají volnočasových aktivit dětí a jejich možností. Primární důraz byl kladen na osvětlení termínů – volný čas a volnočasové aktivity. Dále byly vysvětleny pojmy týkající se funkce rodiny a její vliv na děti.

Cílem výzkumné části bylo zjistit, jak velký vliv na výběr volnočasových aktivit mají samotní rodiče, zda děti rodičů s vysokoškolským vzděláním navštěvuje více zájmových kroužků, zda takto vzdělaní lidé věnují více času dětem a zda má počet ratolestí v rodině vliv na množství zájmových kroužků. Tyto otázky byly vyhodnoceny z celkového počtu 74 respondentů, kteří tak vytvořili statistický soubor, díky kterému bylo možné uvést odpovídající výsledky.

Rodiče s vysokoškolským vzděláním byli hlavním porovnávacím prvkem vůči nižšímu možnému vzdělání. Ovšem takto vzdělaní lidé nevedou děti k návštěvě více zájmových kroužků než-li rodiče se středoškolským vzděláním. V tomto případě lze tedy tvrdit, že dosažené vzdělání nemá na množství těchto aktivit vliv. V případě času věnovaného dětem rodičů s výše uvedených skupin vzdělání tato skutečnost nebyla již tak přesvědčivá. I když nebyla zamítnuta nulová hypotéza a statisticky zde nebyl vytvořen významný rozdíl, tak testové kritérium bylo nejbližší kritické hodnotě v porovnání s ostatními hypotézami, a proto je zde větší vliv vzdělání na čas strávený s dětmi než v jiných otázkách. Další zajímavým zjištěním byl fakt, že nezáleží na počtu dětí v rodině, aby byl omezeno množství navštěvovaných volnočasových aktivit. Rodiče se snaží i ve větších rodinách dopřát dětem to, co chtějí. I z těchto důvodů se snaží nezasahovat do výběru trávení volnočasových aktivit, kde pro toto tvrzení je téměř 70% rodičů. Jedním z dalších zajímavých faktů je i to, že na vliv výběru aktivit dítěte téměř nemají vliv učitelé, jakožto dnešní dobou uváděn hlavní ovlivňující a formující hlas dětí. Naopak velkým a očekávaným prvkem pro výběr jsou kamarádi.

Zásluhou tohoto výzkumu jsme tedy schopni odpovědět na řadu zajímavých a podstatných otázek při výběru volnočasových aktivit dětí. Je také potřebné zmínit, že ve výše uvedených výsledcích nebyl zahrnut ekonomický status rodiny, jenž se podílí nejen na výběru volnočasových aktivit, ale také na množství času, které budou moci spolu strávit rodiče a jejich děti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

FULLER, Andrew. Šťastné a úspěšné dítě: Jak vychovat génia. Praha: Euromedia Group, 2017. ISBN 978-80-7549-175-6.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HELUS, Zdeněk. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JANIŠ, Kamil a Irena LOUDOVÁ. Vybraná témata z teorie výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-113-6.

KAVANOVÁ, Alica a Štefan CHUDÝ. Výchova a volný čas: Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-266-1.

MALACH, Josef. Teorie metodiky výchovy. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-29-7.

MOJŽÍŠ, Libor a Jan SOBOTA. Základy rodinné výchovy: Pomocný pracovní text pro odborná učiliště a praktické školy. Praha: Septima, 2002. ISBN 80-7216-150-4.

PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLIČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ. Pedagogika volného času. 3. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 4. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru. 4. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0872-3.

TOMÁNEK, Pavol. Základy andragogiky a rodinnej výchovy presociálných pracovníkov. Brno: Tribun EU, 2013. ISBN 978-80-263-0301-5.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

H_A Alternativní hypotéza.

H_0 Nulová hypotéza.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Ukázka vypsání zájmových kroužků.....	33
Obrázek 2: Odpovědi na otázku vlivu výběru na zájmový kroužek.....	35

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pozorované četnosti kroužků.....	38
Tabulka 2 Očekávané četnosti kroužků.....	38
Tabulka 3 Testová kritéria.....	38
Tabulka 4 Pozorované četnosti kroužků.....	39
Tabulka 5 Testová kritéria.....	39
Tabulka 6 Pozorované hodiny s dětmi.....	40
Tabulka 7 Testová kritéria.....	40

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Zastoupení jednotlivých pohlaví v dotazníkovém šetření	28
Graf 2: Jaké je nevyšší dosažené vzdělání respondentů	29
Graf 3: Kolik dětí mají respondenti?	30
Graf 4: Věkové rozpětí dětí respondentů	30
Graf 5: Jaké je pohlaví Vašich dětí?	31
Graf 6: Navštěvuje Vaše dítě školní družinu?	32
Graf 7: Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek?	32
Graf 8: Typy kroužků dle zaměření	33
Graf 9: Zájmový kroužek si Vaše dítě vybralo samo?	34
Graf 10: Jak dlouho se Vaše dítě zájmovému kroužku věnuje?	35
Graf 11: Jakým jiným způsobem tráví děti volný čas	36
Graf 12: Kolik času věnujete Vaším dětem?	36
Graf 13: Kdo podle Vás nejvíce ovlivňuje Vaše dítě?	37

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní škola
- Střední škola bez maturity
- Střední škola s maturitou
- Vysoká škola

3. Kolik máte dětí?

- 1 dítě
- 2 děti
- 3 a více dětí

4. V jakém věkovém rozmezí jsou Vaše děti?

- 0 - 6 let
- 7 - 12 let
- 13 - 18 let
- 18 a více let

5. Jaké je pohlaví Vašich dětí?

- Holka
- Kluk

6. Navštěvuje Vaše dítě školní družinu? stále stejné dítě

- ANO
- NE

7. Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek?

- ANO

- NE

8. Pokud ano, které kroužky navštěvují? (rozepište)

- Napište odpověď

9. Zájmový kroužek si Vaše dítě vybralo samo?

- ANO
- NE

10. Jak dlouho se Vaše dítě zájmovému kroužku věnuje?

- 0 - 1 rok
- 1 - 3 roky
- 3 - 5 let
- 5 a více let

11. Jakým jiným způsobem tráví Vaše dítě svůj volný čas? (rozepište)

- Napište odpověď

12. Kolik času denně věnujete Vaším dětem?

- 0 - 1 hodin
- 1 - 2 hodiny
- 2 a více hodin

13. Kdo podle Vás nejvíce ovlivňuje Vaše dítě?

- Rodina
- Kamarádi
- Učitelé
- Jiné osoby